

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Охоти Юлії Володимирівни на тему: «Ефективність розвитку та організаційно-економічне стимулювання підприємницької діяльності в АПК», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – економіка

В результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Охоти Юлії Володимирівни, а також за підсумками проведеного фахового семінару, визначено наступне:

Актуальність теми дослідження і отриманих результатів. Реформування аграрного сектору економіки зумовило появу нових для України аграрних формувань ринково-підприємницького типу. Подальша активізація процесів підприємницької діяльності залежить від ефективності дієвої системи державної політики, яка повинна передбачати стимулювання розвитку підприємництва сільськогосподарських видів діяльності, здійснення заходів щодо стимулювання розміщення нових підприємницьких структур з метою забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій.

Аграрний сектор України формує засади збереження суверенності держави – продовольчу безпеку, формує сприятливі умови розвитку підприємницької діяльності в АПК та забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки. В сучасних умовах господарювання трансформаційні зміни середовища в агропромисловому секторі економіки України впливають на ефективність функціонування підприємств та змінюють організаційно-економічні підходи до стимулювання підприємницької діяльності, а ринковий механізм сприяє формуванню конкурентного середовища, оскільки по окремим позиціям наша держава виступає лідером на глобальному ринку сільськогосподарської продукції-сировини та продовольства. Такі переваги позитивно характеризують розвиток аграрного сектору країни в глобальному вимірі, проте на

національному – чинними все ще залишаються макро- і мікроекономічні проблеми ефективності розвитку та організаційно-економічного стимулювання підприємництва в АПК.

Фундаментальні й прикладні дослідження проблем розвитку та організаційно-економічного стимулювання підприємництва в економіці й агропромисловому комплексі здійснені багатьма представниками класичної економічної науки, а також агрогалузевого спрямування, серед яких: В. Я. Амбросов, М. Блауг, І. М. Бойчик, В. М. Бондаренко, Л. О. Вдовенко, С. А. Власюк, В. В. Галанець, І. В. Гончарук, П. Друкер, Т. В. Журавльова, Т. В. Ємчик, Г. М. Калетнік, А. Г. Мазур, М. Й. Малік, В. Я. Месель-Веселяк, Л. М. Пронько, О. М. Саковська, А. Сміт, О. Г. Шпикуляк, Й. А. Шумпетер, Т. Шульц та інші.

Однак, науково-теоретичні та методико-практичні засади розвитку та організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі є результатом поглибленого дослідження і постійного удосконалення механізмів регулювання відносин у системі господарського механізму за участі державних структур і суб'єктів ринкового саморегулювання. Тому, поставлена автором в дисертаційній роботі мета, є актуальною з точки зору пошуку особливостей організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в АПК, задля ефективного розвитку підприємництва в Україні.

Емпіричну базу дослідження становлять дані Державної служби статистики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства фінансів України та міжнародних інституцій, монографії, наукові статті, дисертаційні роботи вітчизняних науковців, наукові праці зарубіжних дослідників.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідних тем:

«Дослідження розвитку трансформаційних процесів в аграрній економіці макрорегіону Поділля» (номер державної реєстрації 0115U001345, 2015-2017 рр.), де автором обґрунтовано значення державної підтримки АПК України, проаналізовано її сучасний стан та вплив на діяльність агропідприємств; «Маркетингове управління розробленням інноваційної продукції олійно-жирового підкомплексу України» (номер державної реєстрації 0118U004781, 2018-2020 рр.), де автором висвітлено перспективи розвитку кадрового потенціалу як інструменту менеджменту задля забезпечення розвитку підприємницької діяльності; «Управління розвитком економічних систем в умовах міжнародної конвергенції аграрного бізнесу» (номер державної реєстрації 0117U004204, 2017-2021 рр.), де автором на основі систематизації емпіричних даних щодо розвитку сільськогосподарських підприємств визначено сучасні особливості формування економічної результативності господарювання, її організаційно-структурні аспекти з оцінками розмірів підприємств та їх регіональної специфіки забезпечення ефективності.

Наукова новизна основних результатів дослідження. Наукова новизна отриманих результатів визначається обраною темою дослідження, його теоретичною та практичною значимістю з огляду на актуальність роботи. Дисертаційне дослідження виконане здобувачем особисто, містить наукові положення та наукові результати, що характеризуються як науково значимі з огляду на потреби теорії та практики за спеціальністю 051 «Економіка».

Основні теоретичні положення наведені в дисертації, стосуються теоретико-методологічних положень щодо виявлення напрямів ефективного розвитку та організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в АПК.

Найвагоміші результати, що формують наукову новизну, стосуються таких положень:

уперше:

- запропоновано теоретико-методичні удосконалення засад віднесення

соціально-економічних явищ до сектору підприємницької діяльності, підприємництва, в основі яких критерії: статусу ринкового суб'єкта (господарська самостійність і систематична діяльність); умов функціонування (наявність ризику); цільової спрямованості господарювання (отримання прибутку); суб'єктності на ринку (фізична та юридична особа); формалізації (реєстраційна регламентація);

удосконалено:

- теоретико-методичний зміст пізнання засад та умов стимулювання розвитку підприємництва в АПК як механізму організаційно-економічного впливу, що включає не лише фінансово-економічні, а й соціальні фактори мотивації підприємницької діяльності;

- напрями формування організаційно-економічних умов та вдосконалення механізму стимулювання розвитку підприємництва, який включає пріоритети стимулювання господарської діяльності, зокрема, в системі виробництва-споживання відновлюваних джерел енергії сільськогосподарського походження;

- визначення пріоритетності розвитку виробництва біопалива як перспективної сфери стимулювання підприємницької діяльності, яка забезпечить гарантії енергетичної безпеки для конкретних суб'єктів господарювання;

набули подальшого розвитку:

- представлення сутнісних характеристик та теоретико-методичних засад державної підтримки в механізмі організаційно-економічного стимулювання підприємництва, які полягають у визначенні її як системи сприяння формуванню мотивації підприємницької діяльності;

- організаційно-економічні характеристики здійснення підприємництва в АПК, які становлять систему ідеологічних, організаційних, галузевих, природно-економічних чинників;

- взаємозалежні оцінки економічної результативності та ефективності господарської діяльності підприємств на основі аналізу структурної динаміки

розвитку підприємницьких формувань;

- оцінки специфіки державної політики стимулювання розвитку підприємництва в АПК;

- кооперативні пріоритети стимулювання соціально-економічної ефективності підприємницької діяльності до умов її здійснення на конкурентному ринку;

- оцінка перспективної ефективності господарської діяльності підприємств у змінному середовищі ринку, що полягає в системному використанні методів аналізу середовища функціонування та кореляційно-регресійного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів, що є підґрунтям для надання практичних рекомендацій щодо поглибленого розуміння процесів, що характеризують ефективність розвитку та механізм організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в АПК, забезпечена використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Застосовані методи наукового пізнання дали змогу всебічно розкрити об'єкт та предмет дослідження, а також визначити ряд дослідницьких завдань для досягнення поставленої мети. На належному рівні використано емпіричні дані та проведено практичні розрахунки.

У дисертаційній роботі сформульовано та обґрунтовано сукупність положень, які характеризуються науковою новизною і свідчать про особистий внесок її автора у розвиток економічної науки, який полягає у вирішенні наукових завдань щодо розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень ефективності розвитку та організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі.

Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. Цінність отриманих наукових результатів полягає в тому, що теоретичні положення дисертації зорієнтовані на підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств на основі організаційно-економічного

стимулювання підприємницької діяльності, а розроблені наукові положення логічно доведено до рівня конкретних пропозицій, придатних для впровадження в практику.

Результати, отримані в дисертаційній роботі, впроваджені в практичну діяльність Могилів-Подільської районної ради Вінницької області при розробці проєктів рішень та районних програм в частині економічного та соціального розвитку району (довідка № 01-23/01-16/67 від 15.02.2021 р.); ПСП «Вікторія» при визначенні основних напрямів підвищення конкурентоспроможності, застосовуючи запропонований механізм організаційно-економічного стимулювання розвитку підприємницької діяльності (довідка № 19 від 26.06.2020 р.), ПП «Кургани» при вдосконаленні механізмів підвищення економічної результативності (довідка № 189 від 23.12.2020 р.), ПП «Дари садів» при формуванні та застосуванні стратегічних пріоритетів розвитку підприємства з урахуванням впливу сучасних галузевих особливостей (довідка № 21 від 22.01.2021 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні окремих частин навчальних дисциплін «Аграрна політика та земельні відносини», «Регіональна економіка». Практичне значення одержаних наукових результатів зумовило їх впровадження у навчально-методичний процес та наукову роботу кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії (довідка № 01.1-60-1531 від 02.10.2020 р.).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи Охоти Ю.В. опубліковано

у 13 наукових працях загальним обсягом 7,42 друк. арк., у тому числі 4 статті – у наукових періодичних виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз – 2,87 друк. арк.; 4 статті – у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних – 2,86 друк. арк.; 1 стаття – у наукових фахових виданнях України – 0,57 друк. арк.; 4 публікації у інших виданнях – 1,12 друк. арк. З них відповідають вимогам п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, – 9 публікацій.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз:

1. Kaletnik G., Honcharuk I., **Okhota Yu.** The Waste-Free Production Development for the Energy Autonomy Formation of Ukrainian Agricultural Enterprises. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. Volume XI, Summer, Issue 3 (43). P. 513-522. DOI: 10.14505/jemt.v11.3(43).02 (**Scopus**) (0,84 друк.арк. – особистий внесок – обґрунтовано доцільність запровадження безвідходного виробництва з метою забезпечення енергетичної автономії сільськогосподарських підприємств – 0,24 друк.арк.).

2. Kaletnik G., Honcharuk I., Yemchyk T., **Okhota Yu.** The World Experience in the Regulation of the Land Circulation. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. № 9 (2). P. 557-568. DOI: 10.14207/ejsd.2020.v9n2p557 (**Scopus/Web of Science**) (0,78 друк.арк. – особистий внесок – виокремлено проблеми розвитку електронного кадастру земельних ресурсів – 0,18 друк.арк.).

3. Kaletnik G., **Okhota Yu.** Tools of State Regulation of Economic Development of Agricultural Business Entities. *The scientific heritage*. 2020. VOL 6. № 56 (56). P. 44-50 (0,6 друк.арк. – особистий внесок – досліджено інструменти державного регулювання економічного розвитку суб'єктів господарювання аграрної сфери та запропоновано заходи державного рівня з метою переорієнтації інструментів – 0,45 друк.арк.).

4. Охота Ю.В. Розвиток сільськогосподарських кооперативів в Україні: аналіз стану і динаміка результативності. *Colloquium-journal*. 2021. № 3 (90). С. 69-75. DOI: 10.24412/2520-2480-2021-390-69-75 (0,65 друк.арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

5. Охота Ю.В. Підприємницька діяльність в аграрному секторі: сутність, організаційно-правова форма та інші основні аспекти. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6193> (0,67 друк.арк.).

6. Охота Ю.В., Козак К.В. Основні тенденції ефективного використання біогазу в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6264> (0,67 друк.арк. – особистий внесок – висвітлено основні аспекти та обґрунтовано доцільність виробництва біогазу, використовуючи поновлювальні джерела енергії – 0,5 друк.арк.).

7. Охота Ю.В. Кадровий потенціал як інструмент забезпечення розвитку підприємницької діяльності в аграрній сфері. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 10 (50). С. 126-132. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-10-16 (0,65 друк.арк.).

8. Охота Ю.В. Організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2020. № 8. С. 98-106. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008098> (0,87 друк.арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України:

9. Мазур Ю.В. Державна підтримка АПК України: суть, значення та сучасний стан. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7 (23). С. 128-136 (0,57 друк.арк.).

Інші видання:

10. Материнська О.А., Мазур Ю.В. Актуальні проблеми теорії та практики аналізу господарської діяльності та шляхи їх вирішення. *Збірник*

наукових праць Вінницького національного аграрного університету: економічні та юридичні науки. 2015. С. 47-53 (0,47 друк.арк. – особистий внесок – визначено роль аналізу господарської діяльності підприємств та окреслено практичні проблеми його здійснення – 0,37 друк.арк.).

11. Мазур Ю.В. Організація аналітичної роботи на підприємстві. *Проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців*. 16 квітня 2015 р., Вінниця: ВНАУ, 2015. С. 144-147 (0,18 друк. арк.).

12. Охота Ю.В. Організаційно-економічні інструменти забезпечення розвитку підприємств АПК в сучасних умовах господарювання. *Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та права в сучасних умовах: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції*. 1 червня 2019 р., Полтава: ЦФЕНД, 2019. Ч. 3. С. 10-12 (0,17 друк. арк.).

13. Охота Ю.В. Вплив галузевих особливостей сільського господарства на динаміку розвитку агроформувань. *Modern science: problems and innovations: Abstracts of III International Scientific and Practical Conference*. 1-3 June 2020, Stockholm, Sweden, 2020. P. 627-633 (0,3 друк. арк.).

Положення дисертаційної роботи пройшли апробацію у доповідях і виступах дисертантки на 10 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що відбулись протягом 2015-2020 рр.

ВИСНОВОК

Дисертація Охоти Юлії Володимирівни на тему: «Ефективність розвитку та організаційно-економічне стимулювання підприємницької діяльності в АПК» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблематики та містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних завдань щодо ефективного розвитку аграрних підприємств та економічного стимулювання підприємницької діяльності.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є

обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, значний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців з питань ефективності розвитку підприємництва та особливостей організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в АПК. Роботу виконано державною мовою.

Визначені мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження відповідають темі дисертації. Мету наукового дослідження, яка полягає в здійсненні наукової оцінки ефективності розвитку та визначення особливостей організаційно-економічного стимулювання підприємницької діяльності в агропромисловому комплексі, автором досягнуто.

Роботу позитивно характеризує системність підходу до вирішення поставлених завдань, логічна побудова й аналіз причинно-наслідкових зв'язків.

При підготовці дисертаційної роботи автором використана сучасна методологія наукових досліджень, що підтверджується застосуванням як загальнонаукових методів дослідження: аналізу, синтезу, порівняння, індукції, дедукції, так і спеціальних: аналізу фактологічної та емпіричної інформації, порівняльно-ретроспективного аналізу та абстрагування, ситуаційного методу, прогнозування, математичного моделювання та прийняття рішень в умовах невизначеності, економіко-статистичного, табличного та графічного.

Зроблені Охотою Ю.В. висновки являють собою логічно-обґрунтований підсумок виконаної роботи, в повній мірі відображають основні положення проведеного дослідження та можливі результати їх впровадження у діяльність аграрних підприємств, що здійснюють оцінку, використання та організаційно-економічне стимулювання підприємницької діяльності.

Дисертація Охоти Юлії Володимирівни на тему: «Ефективність розвитку та організаційно-економічне стимулювання підприємницької діяльності в АПК» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 051 «Економіка», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями), та пп. 9, 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167 (зі змінами та доповненнями) та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дисертація Охоти Юлії Володимирівни на тему: «Ефективність розвитку та організаційно-економічне стимулювання підприємницької діяльності в АПК» може бути рекомендована до подання у спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 – економіка.

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри аграрного
менеджменту та маркетингу
Вінницького національного аграрного
університету

А.Г. Мазур

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
менеджменту та альтернативних
джерел енергії, декан факультету
менеджменту та права Вінницького
національного аграрного університету

Л.М. Пронько

«09» квітня 2021 р.

Особистий підпис
засвідчую

Начальник відділу
кадрів ВНАУ

Ташу А.А. Трасносєвська